

Navodilo za orientacijske teme pred odhodom





Niti Agencija Evropske unije za azil (EUAA) niti osebe, ki delujejo v njenem imenu, niso odgovorne za uporabo podatkov iz te publikacije.

Luxembourg: Urad za publikacije Evropske unije, 2022

PDF ISBN 978-92-9487-093-3 doi:10.2847/717948 BZ-01-22-107-SL-N

© Agencija Evropske unije za azil, 2022

Slika na naslovnici, Irina_Strelnikova, © iStock, 2021

Reprodukcija je dovoljena z navedbo vira. Za vsako uporabo ali reprodukcijo fotografij ali drugega gradiva, ki ni zaščiteno z avtorskimi pravicami agencije EUAA, je treba pridobiti dovoljenje neposredno od imetnikov avtorskih pravic.





Predstavitev tega orodja

Informacije, navedene v zvezi s tem orodjem, nikakor niso izčrpne, ampak predstavljajo zbirko smernic in praktičnih nasvetov o temah, povezanih z orientacijskim programom pred odhodom ⁽¹⁾. Cilj je podpreti države članice Evropske unije in pridružene države pri operativnem delu v zvezi s preselitvijo.

Kakšen je namen tega orodja?

Namen tega orodja je uradnikom za preselitev in izvajalcem orientacijskega programa pred odhodom zagotoviti pregled tematik, ki zagotavljajo dosledne in točne informacije o življenju v državi preselitve. To beguncem omogoča, da a) razvijejo znanje, spretnosti in odnos, ki so potrebni za uspešno prilagajanje življenju v novi državi, b) naslovijo vprašanja in pomisleke, c) imajo realna pričakovanja pred prihodom in d) sprejmejo premišljeno odločitev o preselitvi. Orodje se osredotoča na orientacijske storitve ⁽²⁾, ki se zagotovijo pred odhodom beguncev, lahko pa se uporablja tudi za orientacijo po prihodu.

Zakaj je bilo to orodje oblikovano?

Države, ki želijo razviti ali okrepiti svoj orientacijski program pred odhodom, lahko to orodje uporabijo kot vodnik pri načrtovanju obsega in vsebine programov. Izvajalci programa se lahko odločijo, katere teme in podteme so najustreznejše za določen orientacijski program pred odhodom, pri čemer ustrezno upoštevajo posebnosti ciljne skupine in čas izvedbe programa (pred prihodom ali po njem).

Dejavniki, ki jih je treba upoštevati, na primer vključujejo, ali so begunci pismeni/nepismeni, iz podeželskega/mestnega okolja, iz različnih verskih/kulturnih okolij in ali so doživeli različne stopnje izpostavljenosti večkulturnim družbam.

Kaj vsebuje to orodje?

Dokument vsebuje predloge tematik, ki bi lahko sestavljale standardni orientacijski program pred odhodom, ki je na namenjen odraslim ⁽³⁾ in traja **tri polne dni**. Lahko se prilagodi različnemu trajanju programa. Orodje je mogoče prilagoditi tako, da zagotavlja informacije, značilne za lokalno raven, ali na kakršen koli drug način odraža značilnosti območja, na katerem bodo begunci prebivali. Vsebina je predstavljena v poglavjih, razdeljenih po tematikah, ki jih je mogoče brez težav prilagoditi vsakemu programu.

Kadar je mogoče, so navedene podteme ali dodatni vidiki tem. 12. poglavje je namenjeno socialnim in osebnim spretnostim, obravnavati pa ga je mogoče na začetku ali na koncu programa (če ni razdeljeno in vključeno v različna druga poglavja). Vsako poglavje ima seznam predlaganih dejavnosti, iger in vaj. Te temeljijo na metodologiji, ki begunce spodbuja k sodelovanju. Orodju so priložene strnjene metodološke smernice.

⁽¹⁾ Orodje so prvotno razvili v okviru projekta Olajšanje preselitve in sprejem beguncev z izmenjavo novega znanja (EU-FRANK). Projekt je financiral Evropski sklad za azil, migracije in vključevanje, ki ga vodi švedska agencija za migracije. Agencija EUAA je kot del postopka predaje projekta EU-FRANK izvedla program zagotavljanja kakovosti operativnih orodij za preselitev, ki so bila pripravljena v okviru tega projekta.

⁽²⁾ *UNHCR Resettlement Handbook* (Priročnik UNHCR o preselitvi), na voljo na spletnem naslovu: <https://www.unhcr.org/46f7c0ee2.pdf>.

⁽³⁾ Nekatere države preselitve ponujajo ciljno usmerjen orientacijski program pred odhodom za določene kategorije beguncev, kot so otroci, najstniki, lezbijke, geji, biseksualci, transseksualci, obojespolniki (LGBI) in ženske.





Kdo naj uporablja to orodje?

Orodje je namenjeno uradnikom/izvajalcem programov za preselitev, ki bodo zasnovali in/ali izvajali orientacijski program pred odhodom.

Katera druga orodja in vire je še mogoče uporabiti?

Zaradi lažjega sklicevanja to orodje predstavlja teme in podteme na praktičen in poenostavljen način. Ponuja torej le bistvene naslove vsebine in opredelitve. Dejansko je mišljeno, da se večina tem in podtem razčleni na več komponent. Nadaljnja spodbuda pri določenih temah ali vsebinah so reference, navedene na koncu tega dokumenta. Predlagane dejavnosti so v večini primerov intuitivne, je pa praktične primere in podporno gradivo mogoče najti na spletu z iskanjem po ključnih besedah v katerem koli brskalniku.





Pregled tematik za orientacijo pred odhodom

Poglavja	Teme	Podteme	Predlagane dejavnosti
1. poglavje Uvod v orientacijski program pred odhodom	Opis orientacijskega programa pred odhodom		<ul style="list-style-type: none"> • Spoznajte se (npr. z izvajanjem dejavnosti, s katero se hitro vključijo vsi udeleženci, kot je „Poišči nekoga, ki ...“) • Uvodna dejavnost/ igra
	ali Oris orientacijskega programa po prihodu		
	Oblikovanje pravil za skupino skupaj z udeleženci		
2. poglavje Prilave na pot	Predstavitve korakov programa za preselitev	<ul style="list-style-type: none"> • Vloga agencije/ urada za preselitev, zlasti v primerih orientacijskega programa po prihodu 	<ul style="list-style-type: none"> • Srečanje z zbiranjem zamisli: Kaj veste o [ime države preselitve]? Kaj bi radi vedeli? Kaj ste se naučili? Kakšna so vaša pričakovanja? Zakaj mislite, da je [ime države preselitve] prava država za vas? Razprava o tem, kako ste prišli do te točke v procesu preselitve • Vaja: Kdo sem jaz?
	Dokumenti, potrebni za potovanje v [ime države preselitve]	<ul style="list-style-type: none"> • Vizum • Potne listine 	
	Zdravstveni pregled		
	Izstopne formalnosti/ varnostno preverjanje		
	Kulturna orientacija: Zakaj to počnemo?		



3. poglavje Potovanje v [ime države preselitve]	Na letališču	<ul style="list-style-type: none">• Prtljaga• Vstopni kupon	<ul style="list-style-type: none">• Pakiranje (z dejanskim izvajanjem)• Simulacija postopkov na letališču/vkrcanje/let
	Med poletom	<ul style="list-style-type: none">• Na letalu: kaj se sme in kaj ne• Varnostni predpisi	
4. poglavje Prihod in sprejem	Sprejem in identifikacija		<ul style="list-style-type: none">• Spoznavanje različnih vrst bivališč (videoposnetek, če je na voljo)
	Nastanitev in prevoz do namembnega kraja		
	Dolgoročna namestitve: najem stanovanja	<ul style="list-style-type: none">• Splošni vidiki najema stanovanja• Odgovornosti najemodajalca• Odgovornosti najemojemalca• Socialna stanovanja	
5. poglavje Splošni pregled države preselitve	Geografija in podnebje Jezik in kultura Zgodovina države preselitve Politična struktura Javne ustanove in službe Promet	<ul style="list-style-type: none">• Norme in navade• Socialna raznolikost• Življenje v velikem mestu/ manjšem mestu/na vasi	<ul style="list-style-type: none">• Izvajalec programa vpraša udeležence, kaj vedo o državi preselitve.• Udeleženci na zemljevidu poiščejo državo preselitve (in državo izvora).• Udeleženci (v skupinah) predstavijo najpomembnejše značilnosti svoje države izvora.• Izvajalec programa predstavi državo preselitve (s fotografijami in videoposnetki, če so na voljo).



**6. poglavje
Zakonodaja,
pravice in
obveznosti
v državi
preselitve**



Splošne pravice in odgovornosti	<ul style="list-style-type: none"> • Ustava • Zakoni in predpisi • Pravice in obveznosti • Človekove pravice (vključno z versko svobodo) • Vloga in ravnanje organov 	<ul style="list-style-type: none"> • Kviz: dovoljeno ali prepovedano? Primerjava države stalnega prebivališča z državo preselitve
Primeri posebnih vidikov, ki jih ureja zakonodaja	<ul style="list-style-type: none"> • Pravice otrok • Pravice žensk • Zakonodaja o vključevanju • Prometni predpisi • Pravice živali • Pravice in dolžnosti beguncev 	
Osebni dokumenti	<ul style="list-style-type: none"> • Dovoljenje za prebivanje • Osebna izkaznica • Potna listina • Vozniško dovoljenje • Listine in organi, ki jih izdajajo 	
Socialna varnost	<ul style="list-style-type: none"> • Pregled pravic iz socialnega varstva in programov v državi preselitve • Osnovne zahteve za dostop državljanov tretjih držav do glavnih pravic iz socialnega varstva 	
Zakonska zveza in združitev družine	<ul style="list-style-type: none"> • Zakonska zveza • Združitev družine 	



7. poglavje Zdravstveno in socialno varstvo		Sistem zdravstvenega varstva v [ime države preselitve]	<ul style="list-style-type: none"> Številka socialnega zavarovanja/ zdravstvena kartica 	<ul style="list-style-type: none"> Kviz: pravilno ali napačno? ali Razprava: Kaj bi naredili v primeru...?
		Družinski zdravniki in zdravniki specialisti	<ul style="list-style-type: none"> Številka socialnega zavarovanja/ zdravstvena kartica 	
		Zdravstveno varstvo za novorojenčke		
		Nujna medicinska pomoč	<ul style="list-style-type: none"> Nasveti za dostop do zdravstvenih storitev 	
		Preventivno zdravstveno varstvo	<ul style="list-style-type: none"> Cepiva 	
		Sistem socialnega varstva	<ul style="list-style-type: none"> Informacije o dostopu do sistema socialnega varstva 	
		Dodatne informacije in zahteve, povezane z izrednimi razmerami na področju javnega zdravja v državi preselitve	<ul style="list-style-type: none"> Informacije o pomembnih dejavnikih zdravja, kot je covid-19 	



8. poglavje Izobraževanje		Splošne značilnosti izobraževalnega sistema v [ime države preselitve] Izobraževanje odraslih Pomen izobraževanja Podrobno o izobraževalnem sistemu Vloga staršev pri vzgoji in izobraževanju otrok	<ul style="list-style-type: none"> Akreditacija diplome/ stopnje izobrazbe Spolna vzgoja Telesno kaznovanje 	<ul style="list-style-type: none"> Nariši šolski sistem Skupinska razprava
--------------------------------------	--	---	--	--



9. poglavje Zaposlovanje		Prednosti zaposlitve Kako najti zaposlitev Iskanje zaposlitve Oglasi za zaposlitev Kako poteka zaposlovanje? Nasveti za uspešen razgovor Nasveti za dobre delovne odnose Prenehanje zaposlitve Pomen usposabljanja in prekvalificiranja	<ul style="list-style-type: none"> • Prostovoljno delo 	<ul style="list-style-type: none"> • Razprava o pričakovanjih in ovirah pri zaposlovanju • Običajna vprašanja za razgovoru – razprava o dobrih/slabih odgovorih • Dejavnost samoocenjevanja • Zbiranje zamisli: kaj je življenjepis in kaj vsebuje?
-------------------------------------	--	---	---	---

10. poglavje Gospodarjenje s financami		Valuta		<ul style="list-style-type: none"> • Opredelitev valute države preselitve • Gospodarjenje z denarjem/izdelava proračuna – pripravite realističen mesečni finančni načrt • Seznam možnih učinkov oglasov
		Načini plačevanja in bančni sistem	<ul style="list-style-type: none"> • Ravnanje z denarjem • Bančni računi • Plačevanje računov • Plačevanje s kartico 	
		Potrošniška družba	<ul style="list-style-type: none"> • Finance, načrtovanje sredstev in določanje prioritet • Finančna podpora 	



<p>11. poglavje Kulturna prilagoditev</p>		<p>Kulturni šok</p> <ul style="list-style-type: none"> • Faze prilagajanja (dejavnost) • Simptomi kulturnega šoka (dejavnost) • Prilagajanje v obliki U-krivulje • Uravnoteženje kultur in vrednot • Sporazumevanje z različnimi populacijami • Spremembe v družini 	<ul style="list-style-type: none"> • Imena in priimki • Pozdravi, dotikanje, bližina in govorica telesa • Pogovor • Pravila oblačenja • Sestava družine • Obiskovanje in druženje • Hrana in obroki • Ločevanje odpadkov • Uporaba zahodnih stranišč • Hišni ljubljenci 	<ul style="list-style-type: none"> • Pridobitve in izgube • Skupinska razprava o pričakovanih težavah • Nečitljivo pisanje • Stopnje kulturnega šoka • Pismo prijatelju • Ali vam pretil nevarnost (kulturnega šoka)? • Vaje za pojasnitev različnih stopenj možnega vključevanja • Vloge v družini • Kulturne vrednote: vaja z da/ne • Termometer občutkov (npr. strah pred letenjem)
<p>12. poglavje Osebnostne in socialne spretnosti</p>		<p>Prepoznavanje in razvijanje osebnih in socialnih spretnosti</p>	<p>Uspešno sporazumevanje Prepoznavanje/ razumevanje stališč drugih Aktivno poslušanje Reševanje socialnih problemov Medsebojna pogajanja Spretnost upiranja pritisku Obvladovanje konfliktov Znanje jezika</p>	<p>Kartica kakovosti ali kartica kompetenc ali Pohvala glede veščine, ki jo izrazi drug udeleženec (na papirju) in seznam pohval drugih udeležencev Razprava v majhni skupini: prosite udeležence, naj se pogovarjajo o težkih razmerah, ki so lahko resnične ali hipotetične, in o načinih, kako najti rešitev s pomočjo osebnih in socialnih veščin</p>



Metodološko pojasnilo glede priprave in izvedbe orientacijskega programa pred odhodom (izkušnje in predlogi partnerskih držav projekta EU-FRANK in referenčne skupine)

Udeleženci orientacijskega programa pred odhodom se lahko zelo razlikujejo glede na svoje ozadje in preteklost ter so lahko bolj ali manj seznanjeni z nekaterimi od različnih vidikov preselitve. Zato je treba pozornost nameniti prilagajanju orientacijskega programa pred odhodom tako, da ustreza potrebam udeležencev.

Izvajalci programa morajo primerjati in vzpostaviti povezave med izkušnjami udeležencev in obstoječim znanjem ter predstavljenimi informacijami. Priporoča se, da je orientacijski program pred odhodom osredotočen na udeleženca, interaktiven in izkustven. To je mogoče doseči z vključitvijo različnih načinov učenja, kot je pojasnjeno spodaj, in uporabo gradiva (fotografije, videoposnetki, igre, zemljevidi, zastave itd.) ter različnih načinov zagotavljanja informacij (ustne, pisne in avdiovizualne informacije). Izvajalec programa naj ustvari varno okolje, v katerem lahko vsi udeleženci sodelujejo in svobodno delijo svoje izkušnje in znanje, postavljajo vprašanja in izražajo mnenja. To je mogoče doseči z zagotavljanjem večkratnih priložnosti za izmenjavo izkušenj ali znanja in s postavljanjem vprašanj, s čimer se vzpostavi ravnovesje glede pozornosti, ki se namenja zelo zgovornim in manj zgovornim udeležencem.

Zelo interaktivne metodologije so bistvene. Te lahko vključujejo igranje vlog, razprave v majhnih in velikih skupinah, zbiranje zamisli in podobne dejavnosti, pri katerih imajo udeleženci možnost, da predstavijo svoje razmišljanje in pomisleke glede preselitve. S tem je orientacijski program pred odhodom še pomembnejši, prav tako pa prispeva k boljšemu pomnjenju novih informacij. Vključevanje štirih načinov učenja iz Kolbovega učnega cikla ⁽⁴⁾ omogoča pristop, ki je osredotočen na učenca ter je

hkrati interaktiven in izkustven. Ti štirje načini učenja so:

- **Konkretna izkušnja (narediti):** izvajanje, poskušanje, simuliranje in posedovanje izkušnje. To zahteva dejavno sodelovanje udeležencev in njihovo neposredno udeležbo, kar je vedno najboljši način učenja. Na primer igranje vlog (igranje), ustvarjanje nečesa oprijemljivega ali razgovori, ki jih med seboj vodijo udeleženci.
- **Razmišljujoče opazovanje:** opazovanje, izmenjava zamisli, vizualiziranje (npr. gledanje videa, gledanje igranja vlog, branje članka ali gledanje fotografij) in/ali domnevanje na podlagi prejšnjih izkušenj. Izvajalec programa s postavljanjem vprašanja spodbuja razmislek o izkušnji; pomembno je, da se učenci osredotočijo na opisovanje dogajanja, da se izognejo obsojanju in da ima vsak priložnost predstaviti svoja opažanja. Refleksija je pomembna za izboljšanje sposobnosti sprejemanja različnih stališč, širjenje razumevanja in omogočanje novih pristopov in rešitev.
- **Abstraktna konceptualizacija (razmišljanje):** sklepanje, učenje iz razprav, raziskovanje, oblikovanje mnenj in analiziranje dejstev, števil, zgodovine in drugih osnovnih informacij. Udeležence pozovemo, da naj se povežejo in si ogledajo dejavnosti s splošnejšega vidika. Vprašanja lahko vključujejo: Zakaj izvajamo to vajo? Kaj smo se naučili? Kaj vam pomeni ta izkušnja? Posploševanje je način, kako uporabne koncepte poenostavimo, da si jih lažje prikličemo in jih lahko uporabimo v različnih okoliščinah.
- **Uporaba:** preskušanje naučenega, prikazovanje in testi/kvizi za preverjanje dejstev. Udeležence spodbujamo, da opišejo izkušnje, ki so jih pravkar imeli, in razmislijo o tem, kako jih je mogoče uporabiti v resničnem življenju. Vprašanja lahko vključujejo: Kako lahko naučeno uporabite v resničnem življenju? Kako vam bo to pomagalo in prispevalo k pozitivnemu odnosu do države preselitve?

⁽⁴⁾ Simply Psychology, 'Kolb's Learning Styles and Experiential Learning Cycle', posodobljeno leta 2017. <https://www.simplypsychology.org/learning-kolb.html>



ISBN 978-92-9487-093-3



Urad za publikacije
Evropske unije

